פאַרן דאַוונען איז ער ניט געווען זיכער וואָס עס וועט זיין מיט אים נאָכן דאַוונען, צוליב דעם כלות הנפש און ביטול בשעת'ן דאַוונען — פונ־דעסטוועגן איז ער שפּעטער געקומען צוריק אין וועלט, ווארום דאָס איז דער עיקר כוונה.

יח. דער רבי דער שווער האָט אַמאָל געזאָגט [51]) אַז פּרשת נח איז אַ „קאַלעמוטנע" וואָך און אין פּרשת לך לך הויבט אָן צו ווערן פריילעכער, ווארום דעמאָלט איז געבאָרן געוואָרן אברהם אבינו — און בפרט לויט דעם פּירוש הפּנימי פון לך לך גו' אשר אראך — אַז מען ווייזט די מעלה פון נשמות.

זאָל דער אויבערשטער געבן אַז די אַלע ענינים וואָס זיינען דער־ווײַלע קאַלעמוטנע — צוליב וועלכער ס'איז סיבה — איז אַזוי ווי מען גייט אַריין אין פּרשת לך לך, זאָלן זיי ווערן פריילעך און אַראָפּקומען בטוב הנראה והנגלה.

(משיחת ש"פ נח תשי"ז)

51) בקור שיקאגא ע' 8.

פרשת לך לך

א. עס שטייט עשרה נסיונות נת־נסה אברהם אבינו [1]) (מיט צען נס־יונות איז אברהם אבינו געפּרואווט געוואָרן). איינער פון די ערשטע נס־יונות — און אפשר אויך פון די גרעסטע — איז דער נסיון פון אור כשדים, פונדעסטוועגן אָבער ווערט דער דאָזיקער נסיון ניט דערמאָנט אין דער תורה בפירוש, נאָר בלויז דורך אַ רמז (אָנדייטונג). דער ערש־טער נסיון וועלכער ווערט בפירוש דערמאָנט אין דער תורה איז דער נסיון פון „לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך".

קען מען זאָגן אַ טעם אויף דעם, ווײַל דער ענין פון לך לך מארצך גו' איז פאַראַן אין דער עבודה פון יעדן מענטשן, סיי מלמעלה למטה, סיי מלמטה למעלה [2]) און סיי אין דעם מטה (אונטן) גופא.

ב. אין קורצן מיינט דאָס:

אין דעם ענין פון דער ירידה פון דער נשמה למטה אין אַ גוף, געפינט מען צוויי קעגנזאַצן: א) „על כרחך אתה חי" [3]) (קעגן דיין ווילן לעבסטו), ווײַל דאָס לעבן פון דער נשמה אין אַ גוף איז אַ צוואַנג־זאַך פאַר דער נשמה. ווארום די נשמה — אידער זי נידערט אַראָפּ אין אַ גוף — איז חצובה מתחת כסא הכבוד [4]) (אויס־געהאַקט פון אונטער דעם כסא הכ־בוד) און דאָס איז ערשט די נידע־ריקע מדריגה אין דער נשמה. און עס איז פאַראַן אַ העכערע מדריגה אין דער נשמה, ווי זי איז אין דער בחינה פון „טהורה היא", און נאָך העכער.

ווײַל דער אַראָפּגיין אויף דער וועלט איז פאַר דער נשמה אַ גרויסע ירידה, און בפרט ווי דער

1) אבות פרק ה משנה ג.

2) זע תורה אור ריש פרשה לך יא, א. תורת חיים שם ובכמה מקומות.

3) אבות פרק ד משנה כב.

4) זע זהר חלק ב' כט, ב.

רבי ברענגט אין אַ שיחה [5] אַז איי־דער די נשמה קומט אַראָפּ למטה וויזט מען איר דעם גן עדן מיטן גיהנם, כדי זי זאָל וויסן וואָס זי האָט צו טאָן אויף דער וועלט. דע־ריבער איז דער אַראָפּנידערן פון דער נשמה צו באַלעבן אַ גוף אַ געצוואונ־גענע זאַך ביי דער נשמה — על כרחך אתה חי.

ב) פון דער צווייטער זייט אָבער, איז ניט קוקנדיק וואָס די ירידה איז אַזוי גרויס, קומט די נשמה, דוקא דורך דער דאָזיקער ירידה, צו אַ מדריגה וועלכע איז נאָך העכער ווי זי איז געווען פריער, ווי דער באַוואוסטער מאמר [6] ירידה צורך עליה.

ג. די דאָזיקע צוויי ענינים זיינען מרומז אין דעם פסוק לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך.

„מארצך" מיינט ווי די נשמה שטייט אין דער בחינה פון רצון העליון, וואָס דאָס איז העכער פון דעם וואָס עס שטייט אין תניא (פרק ב) אַז די נשמה נעמט זיך פון חכמה עילאה וואָס „הוא וחכמתו אחד" (דער אויבערש־טער און זיין חכמה זיינען איינס) וואָרום רצון איז העכער פון חכמה [7].

— דאָס איז אויך דער ענין וואָס ער זאָגט אין תניא (פרק לב) „שכולן מתאימות, ואב אחד לכולנה", כולן מתאימות (אַלע זיינען גלייך) — דאָס איז מצד דער בחינה פון רצון, ואב אחד לכולנה (ווי דער אָבן אַלע איין פאָ־טער) — מצד דער בחינה פון חכמה. —

„וממולדתך ומבית אביך" — איז ווי די נשמה שטייט אין די ספירות חכמה און בינה. „לידה" (געבורט) איז דאָך פון „אב ואם" (פאָטער און מוטער), וואָס חכמה איז „אב" און בינה איז „אם" [8].

מולדתך — איז ווי די נשמה שטייט אין ספירת החכמה, און בית אביך איז ווי די נשמה שטייט אין דער ספירה פון בינה, וואָרום אב, ווי געזאָגט, איז חכמה, אָבער „בית אב" אַ בית און אַ כלי צו אב — איז בינה.

אויף אַן אַנדער אופן קען מען זאָגן: מולדתך — איז כולל ביידע ספירות חכמה ובינה וועלכע זיינען מוליד. בית אביך איז ווי די נשמה געפינט זיך אין ספירת המלכות.

און אין אַ נידעריקערן אופן: מאר־צך, ממולדתך, מבית אביך — מיינט דאָס, בינה, ז"א ונוק' [9].

די דריי אויבן־דערמאָנטע מדריגות אין נשמה זיינען אויך פאַראַן ווי זיי זיינען אין דעם סדר העולמות: מאר־צך — ווי די נשמה שטייט נאָך העכער פון עולם האַצילות. מולדתך — ווי די נשמה שטייט אין עולם האַצילות, וואָרום דער שורש פון אַלע נשמות איז אין אַצילות [10], וואָס אין אַצילות בכלל איז מאיר חכמה —

---

5) שבועות תרצ"ד אות יז און ווייטער. לקוטי דיבורים עמוד קסט.

6) לקוטי תורה ויקרא מא, א. און נאָך.

7) לקוטי תורה ויקרא כד, א. במדבר יב, א. און נאָך. דרך מצותיך דף צט.

8) תניא פרק ג. תורת חיים בראשית ד"ה וייצר אות נא.

9) זהר ח"א עז, א. זע לקו"ת לג' פרשיות (אוה"ת לך לך (כרך ד) תרפה, א ואילך).

10) זע לקוטי תורה שיר השירים ביאור השני לד"ה יונתי יט, א.

דער יו״ד פון דעם שם הוי׳ [11]. בית אביך איז די נשמה ווי זי קומט אראפ אין עולם הבריאה, וואס דארט לייכט ספירת הבינה [12], און מלכות דאצילות ווערט כתר דבריאה [13].

און דאס זאגט מען צו דער נשמה: לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך, אז זי זאל אראפגיין פון איר שורש און מקור אין די אלע אויבן־דער־מאנטע דרגות, ביז — „אל הארץ אשר אראך״ — אנטאן זיך אין אן ערדיש־גשמיות׳דיקן גוף, ווייל דוקא אין דעם דאזיקן גשמיות׳דיקן קערפער וועט זי צוקומען צו דער הוי׳כער עליה.

אין די ברכות השחר זאגט מען „נשמה שנתת בי טהורה היא כו׳ ואתה משמרה בקרבי״. „טהורה היא״ מיינט די נשמה ווי זי איז אין עולם האצילות, „שנתת בי״ איז נאך העכער, און פונדעסטוועגן נידערט זי פון דארטן אראפ צו „בראתה״ — עולם הבריאה, „יצרתה״ — עולם היצירה ביז צו „נפחתה בי״ אין דעם גשמיות׳דיקן גוף, און דוקא דורך דעם „נפחתה בי״ דערגרייכט זי צו „ואתה משמרה בקרבי״ — וואס קומט פון א שורש וועלכער איז נאך העכער פון „טהורה היא״ און אפילו פון „שנתת בי״, ווארום שומר (דער וואס היט) — איז דאך שטארקער פונם נשמר (ווער עס ווערט געהיט).

און דאס מיינט „אל הארץ אשר אראך״ — וואס איך עצמות (דער אויבערשטער) אליין וועל דיר ווייזן — ווייל דוקא דא למטה אויף דער וועלט קען מען נעמען עצמות, ווי עס שטייט אין תניא פרק ד׳ אז לית מחשבה תפיסא בי׳ כי אם כאשר תפיסא ומתלבשת בתורה ומצוותי׳ (קיין מחשבה קען אים ב״ה ניט באנעמען סיידן ווען זי ווערט אנגעטאן אין דער תורה און אירע מצוות), וואס זיי זיינען „לא בשמים״ [14] (ניט אויפן הימל), נאר דוקא אין עולם הזה הגשמי.

ד. איז נאכדעם ווי די נשמה האט דורכגעפירט דעם לך לך מארצך מל־מעלה למטה און זי איז אראפ פון אירע אלע הויכע דרגות און איז אריין אין דעם גוף גשמי, באקומט זי דעם כוח דורכצופירן דעם „לך לך מארצך גו׳ אל הארץ אשר אראך״ לויט דעם צווייטן פירוש ווי דאס איז מלמטה למעלה (פון אונטן ארויף־צו).

דער יצר הרע קומט דאך אריין אין דעם מענטשן דער ערשטער — אקדימא טעניתי׳, משעה שננער לצאת ממעי אמו [15] (פון דער מינוט וואס דאס קינד גייט ארויס פון דער מו־טערס טראכט). דארף מען דאך האבן כוחות צו שטארקן זיך איבער אים. איז בשעת די נשמה קומט אראפ דא למטה, גיט מען איר דעם דאזיקן כוח זי זאל קענען ארויסגיין „מאר־צך״ — לשון רצה [16] — פון די רצונות פון נפש הבהמית. וממולדתך — פון זיינע הנחות וועלכע נעמען זיך פון דעם נאטור־וועלטלעכן שכל און פון זיינע וועלטלעכע מדות. ומבית

11) הכולל חו״ב עילאין (פע״ח שער התפלין פט״ז ובכ״מ).

12) תיקוני זהר ת״ו ועיין בתניא פל״ט.

13) תורה אור פרשת וירא דף יד, א. לקוטי תורה שלח לט, ב; אין נאמען פון כתבי האריז״ל.

14) בבא מציעא נט, ב.

15) בראשית רבה פרשה לד, יו״ד.

16) בראשית רבה פרשה ה, ח.

אביך — פון אַלעלכע ענינים וועל־כע נעמען זיך ביי אים פון די ניט געהעריקע דערציאונג און געוואוינ־הייט [17]) — איז אַט פון די אַלע זאַכן זאָל ער אַרויסגיין, און זאָל גיין — „אל הארץ אשר אראך" — אין שול און אין בית המדרש, וואָס דאָרטן הערשן די רצונות פון נפש האל־קית, און דאָס וועט מבטל זיין די נאַטירלעך־וועלטלעכע רצונות, די הנ־חות פון דעם נאַטור־וועלטלעכן שכל און די נאַטור־וועלטלעכע מידות און געוואוינהייטן פון נפש הבהמית.

ה. נאָכדעם ווי די נשמה האָט דורכ־געטאָן דעם דאָזיקן ענין אין עבודה — זי איז אַרויס פון דעם ארצך, מולדתך און בית אביך פון דעם נפש הבהמית, מאָנט מען ביי איר אַ העכ־ערע עבודה — אַרויסגיין פון דעם ארצך, מולדתך און בית אביך, אפילו פון דעם נפש האלקית.

מארצך — פון די רצונות פון נפש האלקית, ממולדתך — פון חכמה פון נפש האלקית, ומבית אביך — פון התבוננות פון קדושה — אל הארץ אשר אראך — צוקומען צו אַ מדריגה וואָס איז העכער פון טעם ודעת, צו דער הנהה און צו דער ראי׳ פון חכמה — פנימיות אבא — וואָס דאָס איז העכער פון שכל, אפילו פון שכל דחכמה.

(משיחת י״ג תמוז תשי״ד)

* * *

ו. דער רבי דער שווער האָט פיל מאָל גערעדט וועגן דעם, אַז אַ איד איז פאַרבונדן מיט תורה, און דאָס וואָס תורה איז איינגעטיילט אין באַ־זונדערע סדרות, מיינט דאָס אַז פון דער סדרה וואָס מען לייענט יעדע וואָך, קען מען נעמען אָנווייזונגען ווי אַזוי זיך צו פירן אין די געשעעניש׳ן וועלכע קומען פאָר אין דער וואָך.

ז. דער אינהאַלט פון דער היינ־טיקער סדרה איז, דער סיפור וועגן דעם געבורט פון ישמעאל׳ן און יצחק׳ן.

מענטשן האַפן דאָך אַז זייערע קינ־דער וועלן פאַרזעצן זייערע ענינים. דערציילט די סדרה אַז דער אוי־בערשטער האָט געגעבן אברהם׳ען צוויי קינדער — פריער ישמעאל און דערנאָך יצחק.

בשעת דער אויבערשטער האָט צו־געזאָגט אברהם׳ען אַז ביי אים וועט געבאָרן ווערן יצחק, האָט ער שוין געהאַט ישמעאל׳ן. האָט אברהם אבינו געזאָגט צום אויבערשטן: לו ישמע־אל יחי׳ לפניך (הלואַי זאָל כאָטש ישמעאל לעבן פאַר דיר). ד. ה. אַז ער וואָלט געווען צופרידן אַפילו אויב יצחק וועט ניט געבאָרן ווערן, אַבי אַז ישמעאל וועט לעבן לפניך, וועט זיך אויפפירן ווי מען דאַרף און ער וועט גיין אין דעם אויבערשטנס דרכים [18]).

אויף דעם האָט אים דער אוי־בערשטער געענטפערט: ניין, ביי דיר וועט דוקא געבאָרן ווערן יצחק, דאָס איז דיין אמת׳ער נחת. דאָס וואָס דו בעטסט וועגן ישמעאל׳ן, איז „ול־ישמעאל שמעתיך" — פון אים וועסטו אויך האָבן נחת, אָבער ניט דער־מיט קענסטו זיך באַנוגענען, נאָר דו־קא „ביצחק יקרא לך זרע".

---

17) להעיר גם מסוף ד״ה לך לך תרס״ז (בהמשך תרס״ו).

18) זע פירש״י דאָרט: „יחי׳ ביראתך".

ח. אברהם אבינו איז דאַן אַלט געווען 99 יאָר. צענדליקער יאָרן האָט ער געדינט דעם אויבערשטן און דורכגעגאַנגען אַ סך נסיונות. איז דאָך פאַרשטאַנדיק אַז אברהם אבינו האָט געהאַט דעם אמת׳ן באַגריף וואָס עס מיינט נחת פון קינדער. ווען ער האָט געבעטן „לו ישמעאל יחי׳ לפניך״ האָט ער דאָך געמיינט אַז ישמעאל זאָל גיין אין די וועגן וועלכע ער — אברהם — וועט אים אָנווייזן, ביז ער וועט קענען האָבן פון אים אַזאַ נחת לויט דעם באַגריף ווי אַברהם אבינו פאַרשטייט. און פונדעסטוועגן זאָגט אים דער אויבערשטער אַז נאָך אַלעם דעם איז דיין אמת׳ן נחת וועסטו האָבן פון יצחק׳ן דוקא.

ישמעאל׳ס מאַמע, הגר, דערציילט דער מדרש [19], איז געווען זייער אַ פרומע. אויף אַזוי ווייט, אַז אירע אויפפירונגען האָבן זיך צוגעפאַסט צו דער עבודה פון בית המקדש, און דערפאַר ווערט זי אָנגערופן מיטן נאָמען קטורה [20].

זי האָט אויך געהאַט מסירת נפש, ווי חכמינו ז״ל דערציילן אונז [21], אַז הגר איז געווען די טאָכטער פון פרעה מלך מצרים — אַ קייסער אין איינער פון די מעכטיקסטע מלוכות אין יענער צייט — און פונדעסטוועגן האָט זי איינגעוויליקט אַוועקצוגיין פון דעם קעניגלעכן פאַלאַץ און ווערן אַ דינסט ביי שרה׳ן, אַבי צו זיין ביי אברהם׳ען אין הויז.

איז דאָך פאַרשטאַנדיק, אַז אויך איר זון ישמעאל׳ן האָט זי דערצויגן אין דעם וועג.

דאָס אַלץ גיט אונז מער צו פאַרשטיין פאַרוואָס אברהם האָט זיך געוואָלט באַנוגענען מיט ישמעאל׳ן אַליין, האָפנדיק אַז ער וועט פון אים האָבן פולקאָמען נחת. פון דער צווייטער זייט אָבער, איז לויט דעם, נאָך שווערער צו פאַרשטיין פאַרוואָס דער אויבערשטער האָט געזאָגט אַז דוקא ביצחק יקרא לך זרע.

ט. דער אונטערשייד פון ישמעאל׳ן מיט יצחק׳ן איז געווען: ישמעאל׳ס געבורט איז געווען אויף אַ נאַטירלעכן אופן, ניט דורך נסים, אָבער יצחק׳ס געבורט איז געווען דורך נסים. אויף אַ נאַטירלעכן אופן איז אוממעגלעך געווען אַז אברהם און שרה זאָלן, אין זייער עלטער, האָבן אַ קינד. קיינער האָט ניט געגלויבט אַז עס קען פאַסירן אַזאַ זאַך, און אפילו אברהם אבינו אַליין האָט אויך ניט געגלויבט אַז ער איז ווערט אַז דער אויבערשטער זאָל אים ווייזן אַזעלכע נסים.

צוליב דעם איז אויסגעקומען נאָך אַן אונטערשייד צווישן ישמעאל׳ן מיט יצחק׳ן — דער ענין פון ברית מילה, די איינציקע ספּעציעלע מצוה, דורך וועלכער מען האָט דאַן (פאַר מתן תורה) געהאַט אַ פאַרבונד מיטן אויבערשטן.

ישמעאל האָט זיך גע׳מל׳ט צו דרייצן יאָר. בשעת מען ווערט אַלט דרייצן יאָר ווערט מען אַ בר שכל, דערפאַר ווערט מען דעמאָלט מחוייב אין מצוות [22]) ווייל מען קען זיך שוין

---

19) בראשית רבה סא, ד.
20) תנחומא פ׳ חיי, ח.
21) בראשית רבה מה, א.

22) אבות פרק ה, כא. קונטרס התפלה פ״ה.

דאָן פאַרלאָזן אויף דעם מענטשנס אויפפירונג. איז מיט זיין שכל האָט ישמעאל מסכים געווען צו פאַרבינדן זיך מיטן אויבערשטן — האָט ער זיך דאַן גע׳מל׳ט.

יצחק׳ן האָט מען גע׳מל׳ט ווען ער איז אַלט געווען אַכט טעג. ביי אַ קינד פון אַכט טעג איז ניט שייך צו פרעגן. און פונדעסטוועגן האָט מען אים נאָך זייענדיק אַ קינד פאַר־בונדן מיטן אויבערשטן, און מיט אַזאַ סאָרט פאַרבונד וואָס מען קען קיינ־מאָל ניט אָפּווישן און אָפּמעקן — אַן אייביקער פאַרבונד, „ברית עולם״ — ווי דער פסוק רופט עס אָן.

י. איז לויט די אויבן־דערמאָנטע צוויי אונטערשיידן צווישן ישמעאל׳ן און יצחק׳ן: א) יצחק׳ס איבערנאַ־טירלעכער, נסים׳דיקער געבורט אין קעגנזאַץ צו ישמעאל׳ס נאַטירלעכן געבורט, און ב) יצחק׳ס פאַרבונד מיטן אויבערשטן אויף אַן אופן וואָס איז העכער פון שכל, בשעת ישמע־אל׳ס פאַרבונד איז געווען על פי שכל — וועט מען אויך פאַרשטיין, פאַרוואָס אברהם אבינו׳ס אמת׳ער נחת איז דוקא פון יצחק׳ן.

אַ קינד ווערט געבוירן און וואַקסט אויס אונטער דער השגחה פון די על־טערן, אויסגעהיט פון יעדן ווינטל, מען דערציט אים ער זאָל האָבן דעם ריכטיקן פאַרשטאַנד, און מצד זיין ריכטיקן פאַרשטאַנד פאַרבינדט ער זיך מיטן אויבערשטן — דאָס איז דער דרך פון ישמעאל׳ן. ער האָט זיך גע־האָדעוועט ביי אברהם אבינו אין הויז, איז מצד דער דערציאונג וואָס ער האָט באַקומען, האָט ער געהאַט דעם ריכטיקן שכל און פאַרשטאַנען אַז מען דאַרף זיך פאַרבינדן מיטן אויבערשטן.

אָבער קיין זיכערקייט אין דעם האָט מען ניט, ווייל די גאַנצע אידיש־קייט נעמט זיך בלויז פון שכל, פון פאַרשטאַנד, קען מען ניט וויסן וואָס עס וועט זיין אויב עס קומט אַ וועל־כע ס׳איז ענדערונג אין זיין לעבן. נאָך מער: אַפילו איידער עס קומט נאָך די ענדערונג, קען מען אויך ניט וויסן אויף ווי ווייט עס וועט זיין ביי אים אידישקייט, אויף דער גאַנ־צער פולער מאָס אָדער בלויז באַ־גרענעצט לויט דער איינשטימונג פון זיין פאַרשטאַנד.

און דערפאַר איז אויך ביי ישמע־אל׳ן — ווען עס האָט נאָר אָנגערירט זיין ירושה[23]), האָט מען אים שוין ניט געקענט האַלטן ביי אברהם׳ען אין הויז, און דער אויבערשטער האָט געהייסן אים אַרויסטרייבן, וואָרום — „ביצחק יקרא לך זרע״[24]).

דער אויבערשטער האָט אָנגעדייט: בשעת מען גייט אויפשטעלן אידישע דורות, קען מען ניט צוגיין דערצו לויט דער מאָס פון נאַטור. דער גאַנ־צער קיום און ענין פון אידן איז העכער פון נאַטור. ביי אידן איז באַלד פון געבורט אָן, הויבט מען אָן מיט נסים, ניט רעכענענדיק זיך מיט נאַטור.

דער אויבערשטער האָט געזאָגט צו אברהם׳ען: דעם אמת׳ן אידישן נחת קען מען האָבן דוקא פון אַזאַ קינד וואָס זיין געבורט און זיין גאַנצער לעבן באַלד פון געבורט אָן איז אויף אַ ג־טלעכן אופן, און ווען ער איז

23) תוספתא סוטה פרק ו׳ סוף פסקא ג.

24) זע תרגום יונתן שם.

א קינד פון קוים אכט טעג — ד. ה. באלד ווי עס איז פאראן די ערשטע מעגלעכקייט דערצו — פארבינדט מען אים מיט דעם אויבערשטן, און מיט א ברית עולם — אן אייביקן פארבונד, כאטש ער פארשטייט נאך גארניט און מען קען נאך ביי אים ניט פרעגן.

ביי אזא קינד וועט די אידישקייט זיין ניט בלויז לויט זיין שכל, נאר מיט מסירת נפש, און מען וועט פון אים האבן דעם אמת'ן אידישן נחת.

יא. תורה איז ניט חס ושלום קיין „היסטאריע־בוך", תורה איז אייביק. די ראי' איז פון דעם וואס יעדן יאר הויבט מען אן נאכאמאל צו לייענען די תורה פון בראשית. דאס הייסט אז דאס וואס די תורה דערציילט אונז, זיינען דאס אנווייזונגען אין יע־דער צייט און אין יעדן ארט, ווי אזוי א איד דארף זיך אויפפירן ביי זיך אין הויז, אין געזעלשאפט און אין דער קהילה.

אזוי איז אויך די דערציילונג פון דער דאזיקער סדרה אן אנווייזונג אין לעבן בכלל און אין אידישער דער־ציאונג בפרט, וואס דאס איז דער עיקר־פונקט.

יב. פאראן אזעלכע וואס מיינען אז דער סדר אין דערציאונג דארף זיין צוווארטן ביז דאס קינד וועט אויס־וואקסן און וועט אליין פארשטיין מיט זיין שכל ווי זיך אויפצופירן, האפנ־דיק אז וויבאלד דאס זיינען דאך בני אברהם יצחק ויעקב וועלן זיי אליין צוקומען צום באגריף פון אידישקייט.

האבן מיר אן אנווייזונג אין דער דאזיקער סדרה: אויב מען זאל גיין לויטן מענטשלעכן שכל, איז וויפל מען זאל זיך ניט אנשטרענגען, איז ניט שכל איז דער וועג אויף צו פארבינדן זיך מיטן אויבערשטן. דער וועג דערצו איז דוקא מסירת נפש.

יג. אויך איז די הוראה פון דעם:

מען זאל ניט מיינען אז מען דארף א קינד געבן א „פארוואסערטע" אי־דישקייט און דערנאך, אז ער וועט ווערן עלטער, וועט מען אים געבן מער.

דאס וואלט געווען ריכטיק ווען עס וואלט זיך געהאנדלט וועגן א זאך וואס איז אפהענגיק אויסשליס־לעך אין פארשטאנד און חשבונות.

ביי אידן, וועלכע זיינען העכער פו'ן נאטור־חשבונות, האבן מיר די אנ־ווייזונג פון דער פריערדיקער תורה־דערציילונג, אז ביי אידישער דער־ציאונג איז דער סדר, אז ווען דאס קינד איז בלויז אכט טעג אלט, דארף מען אים שוין געבן די שטארקסטע מאס פון אידישקייט, מען דארף אים שוין פארבינדן מיט אן אייביקן פאר־בונד, ניט נאר אויף א יאר, אויף צען אדער צוואנציק יאר, נאר מיט א ברית עולם.

יד. וואס מיינט דאס אז אויך קינ־דער דארף מען געבן די שטארקסטע מאס אידישקייט?

מען דארף דערציילן און דערקלערן דער יוגנט, באלד פון קינדוויז אן, אז דער אידישער פאלק בכלל, ובי־מילא אויך יעדער איד בפרט, איז ניט פארבונדן מיט נאטור־חשבונות.

מען דארף זאגן צו דער יוגנט, אז מען דארף אפלייגן חשבונות אן א זייט. דער וואס שטאמט פון א פאלק וועלכער איז פון סאמע געבורט אן ניט געבויט אויף א נאטירלעכן אופן, איינער וואס שטאמט פון דעם עלטסטן

פאַלק, וואָס האָט די עלטסטע תורה און איז דורכגעגאַנגען אַזוי פיל יאָרן פון נסיונות און שוועריקייטן און זיין גאַנצער קיום איז נאָר דורך נסים, — דער איז ניט פאַרבונדן מיט קיין חשבונות און ער האָט ניט וואָס צו טראַכטן וועגן זיי.

און ווען מען פירט אים אויף דעם וועג נאָך זייענדיק אַ קליין קינד, ער זאָל וויסן אַז אַ איד איז העכער פון חשבונות און איז פאַרבונדן מיטן אויבערשטן מיט אַן אייביקן פאַרבונד, דאַן זאָגט־צו דער אויבערשטער „ביצ־חק יקרא לך זרע" — דו וועסט האָבן אמת'ן נחת, סיי אין רוחניות סיי אין גשמיות.

(משיחת ו' מרחשון תשח"י)

* * *

טו. פרשת לך לך איז אַ וואָך וואָס אַלע טעג פון איר לעבט מען מיט אברהם אבינו, דער ערש־טער וואָס האָט געעפנט דעם צינור פון מסירת נפש[25], און דאָס איי־בערגעגעבן בירושה צו אַלע אידן לדורותיהם.

אפילו גרים זיינען אין דעם כלל, וואָרום זיי האָבן אַ שייכות צו אַב־רהם'ען. זיי ווערן דאָך אָנגערופן בני אברהם. צו יצחק'ן און יעקב'ן זיינען זיך מתייחס נאָר די וואָס שטאַמען פון זיי, אָבער צו אברהם'ען זיינען זיך מתייחס אויך גרים.

דערפאַר שרייבט דאָך דער רמב"ם אין דער באַוואוסטער תשובה[25*] וועל־כע איז מיוסד אויפן ירושלמי[26], אַז אויך גרים קענען זאָגן „לאבותינו", ווייל אברהם אבינו איז אַ פאָטער צו אַלע גרים. במילא איז פאַרשטאַנדיק אַז דאָס וואָס ער האָט איבערגעגעבן בירושה דעם כוח פון מסירת נפש צו אַלע אידן, זיינען אויך גרים אין דעם כלל. דערפאַר מאָנט מען אויך ביי זיי מקיים צו זיין תורה ומצוות מיט דער גאַנצער שטאַרקייט, כאָטש דאָס איז אָפּהענגיק אין דעם ענין פון מסירת נפש[27].

און אַ פשיטא, אַז די וואָך וואָס גייט נאָך לך לך דאַרף אודאי זיין אַ פריילעכע, וואָרום דאָרט רעדט זיך דאָך וועגן אברהם אבינו נאָכדעם ווי ער האָט מקיים געווען די מצוה פון מילה, וואָס דאָס איז געווען גאָר אַ הויכער ענין.

דער רבי דער שווער זאָגט אין דער שיחה פון שמחת תורה תש"י[28] אַז אברהם אבינו איז געווען אַ איד פון פינף און זיבעציק יאָר, אַ איד אַ „פאָסעסאָר", אַ בעל הבית אויף אַלע זיינע הנה־גות, „שכל הנעלם מכל רעיון"[28*], וואָס דאָס אַלץ איז נאָך געווען פאַר דעם „לך לך", און במילא איידער ער האָט זיך גע'מל'ט. פאַרשטייט מען דאָך צו וואָס פאַר אַ מדריגה ער איז צוגעקומען דורך מצות מילה.

מצות מילה איז פאַרבונדן מיט דעם ענין פון לידה (געבורט). אַלע ענינים צו וועלכע אברהם איז צו־געקומען ביז מצות מילה, האָבן אַ שייכות צו נבראים, דערפאַר האָט ער געקענט צוקומען צו זיי מיט זיין אייגענעם כוח. מצות מילה אָבער איז

---

25) ד"ה כי כאשר השמים החדשים תרע"ח.

25*) געדרוקט אין תשובות הרמב"ם (הוצ־את שולזינגער) ספר אהבה סימן יט.

26) ירושלמי ביכורים פרק א' הלכה ד.

27) תניא סוף פרק כה.

28) געדרוקט אין קונטרס שמיני עצרת תש"א (סה"מ תש"א ע' 98).

28*) תורה אור יא, א. תורת חיים ריש פרשת לך פרק א ואילך.

א ענין וואס מען האט געגעבן פון אויבן, ווי עס שטייט אז מילת אב־רהם איז דער ענין פון מילה של־מעלה[29]) — ומל ד' אלקיך את לבבך. און אזוי בכלל — איז מען דורך מצות מילה ממשיך אורות נעלים ביותר, וואס זיינען אינגאנצן העכער פון בריאה און סדר ההשתלשלות[30]).

דערפאר איז מילה פארבונדן מיט דעם ענין פון געבורט, וואס ווען א ולד ווערט געבוירן איז דאך דאס א דבר חדש און די אנטפלעקונג פון דעם כוח פון אין סוף למטה, ווי עס ווערט דערקלערט אין חסידות[31]).

במילא דארף די וואך אוודאי זיין א פריילעכע, און אזוי אויך די וואכן וואס קומען דערנאך זאלן אויך זיין פריילעכע, ווי דער רבי זאגט[32]) אז שמחת תורה ווערט נמשך דער מקיף כללי וועלכער איז כולל אלע מקיפים פון גאנץ חודש תשרי, און פון שמחת תורה ווערט דאס נמשך אויף א גאנץ יאר.

(משיחת ש"פ לך לך תשי"א)

פרשת וירא

א. אזוי ווי היינט איז כ' מרחשון — דער יום הולדת (געבורטס־טאג) פון דעם רבי'ן אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע, — דעם שווערס פאטער — וועל איך דא איבערדערציילן א מע־שה[1]) וואס כ'האב שוין אמאל דער־ציילט:

דער רבי (מוהרש"ב) נ"ע פלעגט יעדן כ' מרחשון — זיין יום הולדת — אריינגיין צו זיין זיידן, כ"ק אדמו"ר הצמח צדק, בעטן א ברכה. מעגלעך, אז אזוי איז אויך געווען דער סדר ביי די אנדערע אייניקלעך פון צמח צדק.

אין מאל בשעת דער רבי נ"ע איז אריינגעגאנגען — (ער איז דאן אלט געווען פיר אדער פינף יאר, ווארום דער רבי נ"ע איז געבארן געווארן אין יאר תרכ"א, און אין ניסן תרכ"ו איז דער צמח צדק נס־תלק געווארן) — האט ער זיך פאר־נאנדערגעוויינט. האט אים דער צמח צדק געפרעגט וואס וויינסטו? האט ער געענטפערט, אז ער האט געלערנט אין חומש (אדער געהערט איבער־דערציילענדיק) אז דער אויבערשטער האט זיך באוויזן צו אברהם אבינו (עס איז געווען פרשת וירא), וויינט ער פארוואס האט ער זיך צו אים ניט באוויזן.

האט אים דער צמח צדק געענט־פערט: אז א איד (א צווייטע נוסחא: א איד א צדיק) באשליסט ביי זיך צו ניין און ניינציק יאר, אז ער דארף זיך מל זיין, איז ער ווערט, אז דער אויבערשטער זאל זיך צו

29) תורה אור סוף פרשת לך לך יג, ג.

30) אויספירלעך — זע לקוטי תורה תזריע ד"ה למנצח על השמינית, ספר המצות לה„צמח צדק" מצות מילה, ועוד.

1) משיחת כ"ק אדמו"ר — הריי"צ — נ"ע, ש"פ וירא כ' מ"ח תרצ"ג.

31) לקו"ת שה"ש לט, ד ואילך. ד"ה כל המאריך באחד, תרפ"ו אות ד (סה"מ קונט' ח"ג ע' יא־יב). ד"ה מים רבים תשי"ז (סה"מ מלוקט ח"א ע' נד־ה).

32) שיחת שמיני עצרת תש"ג (הקדמה לקונט' צח – סה"מ תש"ט ע' סז־ח).